Om Th. № 3. a
39

Thorvaldsens Museums
ARKIV.

Nyt Magasin
for
Natur og Menneskekundskab.

Ny Suite.

Redigeret af **Erich Chr. Monrath.** Forlagt af **G. Lorentzen.**

Første Hefte. **№ 4.** 30-8 **1838.**

Indhold: Veile (med Prospect). Hertugen af Leuchtenberg (Fortsættelse). Napoleon i Brüssel. Poetiske Skizzer, efter Thorvaldsenske Konstværker.

Veile.

Veile, en lille venlig By, paa den østlige Kyst af Jylland, ligger i en skjøn og dyb Dal, omgiven af høie Bakker, ved Enden af den fiskerige og seilbare Fjord. — Byen er meget gammel og nævnes allerede i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede. I Aaret 1227 blev her stiftet et Kloster for de saakaldte „sorte Brødre", hvis Kirkegaard har været paa den Plads, hvor Byens Torv nu ligger. 1247 blev Veile afbrændt af Hertug Abels Tropper, og i Aaret 1350 hjemsøgtes den af Pesten. Her holdtes 1256 den mærkværdige Kirkeforsamling, under Erkebiskop Jacob Erlandsens Forsæde; her modtog Christian den Anden (1523) det Brev, hvori den jydske Adel opsagde Kongen Huldskab og Troskab. I samme Aar afbrændte den største Deel af Staden. Ogsaa senere, nemlig i Aarene 1530 og 1595, har den lidt mere eller mindre betydeligt ved Ildsvaade. 1629 blev den plyndret og ødelagt af østerrigske Tropper; i Aarene 1644 og 1658 havde Staden fiendtlige Besøg af Svenskerne. 1739 afbrændte atter en temmeligt betydelig Deel af Staden, og i Aaret 1786 lagdes hele Nørregade i Aske. — Byens ældste, bekjendte Privilegier ere fra 1327.

Veile har 13 større og mindre Gader, 2 Torve, omtrent 250 Gaarde og Huse, med henved 2000 Indbyggere. Den har et Raadhuus, en Skole, et rigt Hospital, stiftet 1558, opbygget paany og udvidet i Aaret 1766, samt en meget gammel Kirke, der skal være bygget under Harald Blaatand eller i Begyndelsen

franske Rige, ogsaa skulde fængsles ved Legitimitetens Baand, ved Erindringer om Maria Theresia. Brüsselerne kappedes i Glands og Pragt, i Opmærksomheder og Festligheder, i naive Velkomsthilsener, hvoriblandt hin gamle Raadmands Vers:

„Il n'a pas fait une bêtise,
En épousant Marie-Louise!"

(Han vidste nok hvad han gjorde, da han ægtede Maria Louise.)

fortrinligen udmærkede sig. Napoleon belønnede denne Compliment med en skjøn Tabatière og følgende Inpromptu:

„Lorsque vous prendrez une prise,
Souvenez-vous de Marie-Louise!"

(Naar De tager en Priis heraf, saa erindre Dem Maria Louise!)

Poetiske Skizzer

efter Thorvaldsenske Konstværker, med et Bidrag til disses Musæum.*)

Jedes Gedicht ist gewissermaßen ein Gelegenheits Gedicht. Göthe.

Med Trylleglands og Underkraft omsvæve
Genie og dannet Konstitalent,
Imens de sig paa Alfevinger hæve,
Ethvert Naturens Element;
Og klart i Sandsers Form de Idealer præge,
Som Aand og Hjerte født bevæge.

Jeg trykket har med Fryd den Haand[1], som skabte
Olympens Amor og hans Brud,
Den Sjeleblomst, som siden Duften tabte,
Og kun ved Bod kom til sin Gud. —
O varme Haandtryk end her meer end Sangens Muse
Du vil min Phantasie berøre!

See der de skjønne To i Fryd tilsammen,
Som ligner Østens Himmelglands,
Naar Solen endnu skjult udkaster Flammen
Rundt paa Auroras Rosenkrands.
Kun Uskylds unge Barm kan saadan Fryd udtømme
I Kjerlighedens Morgendrømme.

O Thorvaldsen! Fra Hellas's gyldne Tider
Du tog din meer end gyldne Skat.
Din Genius i dine Værker skrider
Som Phøbus frem. — Din skjønne Nat[2]
Bær af din Aand og Haand Udødeligheds Stempel,
I Favn dit Navn til Ærens Tempel.

O Lumen ab ingenio! Din Lampe
Opklarer Tanken skjult af Støv.
Du spreder Lys paa Blændværks Røg og Dampe,
Lig Blomster paa det visne Løv.
Du gyder Glædens Smiil blandt Livets Oval og Kummer,
Og vækker Sjelen af sin Slummer.

Saa rull da Rota[3] let paa Havets Bølge,
Og bring den Skat til Axelstad,
Som Nutids Phidias[4], hvem Laurbær følge,
Sit Fødeland har skjænket glad.
Ved Danas varme Bryst han suged' Konstens Die;
Nu hende han sin Krands vil vie.

*) Ovenstaaende Digt, der egentlig var bestemt til Offentliggjørelse førend Thorvaldsens Ankomst, er bleven Redacteuren meddeelt og optages herved efter Anmodning.

Ved Kamp og Møje kun han den har vunden;
Thi højt var Maalet, Stien brat.
Hans lyse Stjerne er først da oprunden,
Da han stod skjult i Skjæbnens Nat.
Og derfor Dana nu hans Konstlivs Jubilæum[5]
Vil fejre i et skjønt Musæum.

Der, Jason![6] skal du staae og saa forsone
Ved brittisk Dyd den Overlast,
Der uden Bod har knust i Skjoldungs Krone
En uvurdeerlig Perle fast.*)
Som herlig Argonaut skal end i Steen du være
Symbol paa danske Sømands Ære.

Der skal du staae, du skjønne Buesktytter!
Du Eros med det skjelmske Smiil,
Hvis Tryllemagt du overalt benytter
For nær at lokke til din Piil. —
Selv Ares i hvis Hjelm**) du lagde Turtelduer
For dine Smiil og Pile gruer.

Ja, som Naturen selv Du fandt fremstiller,
O Thorvaldsen! den Lidenskab,
Som hæver Sjælen op paa Himlens Piller
Og styrter den i Afgrunds Gab,
Hist Iris yndigt lig i syvfoldfarvet Bue,
Her lig Vesuvs og Ætnas Lue.

Venus Urania[7], hvis Skjønheds Straaler
Kan varme selv et Marmor Bryst;
Men som ej lav og flygtig Elskov taaler,
Der kun er Træl af Sandsers Lyst!
Dig han med Trylletræk saa Raphaelisk rene
Har præget i de hvide Stene.

*) næsten.

**) Et af Thorvaldsens humoristiske Indfald, som Thiele omtaler.

See der en Børneflok paa Taa og Vinge,
Med Glædens og med Sorgens Blik,
I Uskylds Klædebon, sig yndigt svinge! —
See Amors Graad ved Biens Stik! —
See Moderkjerlighed[8] og Christus Børn velsigne,
Og Du vil det med Eden ligne.

O hvilket Smiil! See Haabets Huldgudinde!
Hun holder Blomsten i sin Haand,
Hvis Frugt du vil i Livets Høst vel finde,
Naar hun har løst dets ydre Baand. —
Hvem Gud i Livets Vaar gav Genius og Kraften,
Faaer vel i Høsten Gildets Aften.

Vær hilset hist i Skjødet af Naturen
Livsalig skjønne Hyrdedreng,
Som paa et Gedeskind og Klippemuren,
Ved en arkadisk Blomstereng,
Dig hviler tankefuld, saa hjerteblid og rolig,
Mens Hunden vogter Hjorden trolig!

Hvad var, hvad blev, hvad har du gjort i Livet,
At du kan blant Heroer faae
Udødeligheds Rang, dit Billed givet,
Som man saa tidt i Marmor saae? —
O dette kan et Blik paa alt det Menneskelige,
Der ligger i dit Væsen sige.

Forlad mig Øjenslyst, som her forfører
Til dristige Forsøg min Aand! —
At skildre Guders Hal ikkun tilhører
En Digter med en øvet Haand.
Mig blev det kun forundt dens Gratier at byde
En Blomst, mens Luthens Strenge lyde.

Hvis end engang jeg ved min Aftenstjerne
Billedhuggeren den store seer,
Naar til sin Fødestavn fra Rom det fjerne
Han kommer med sit Skaberleer,
Da vil jeg, om jeg kan, ved Lyd af
Skjaldens Strenge,
Hen til hans Konstnerhaand mig trænge.

A. Martini.

Anmærkninger.

1. Da Thorvaldsen i Aaret 1819 var i Kjøbenhavn, havde jeg en Dag, da jeg traf ham allene i hans Atelier, Lejlighed til at beundre hans store Konstfærdighed i at modellere, hvorved jeg tillige modtog Beviis paa hans særdeles blide, godmodige Væsen, Alt saaledes, som det skildres af Hr. Professor Thiele i hans med skjønne Kobbere udgivne Værk om Thorvaldsen.

2. Natten af Thorvaldsen er et af hans skjønneste Basreliefs, udført efter en dyb poetisk Idee. Den findes overalt i Rom copieret i alle plastiske Konstformer tilligemed det dertil svarende Sideskykke, Dagen. See bemeldte Bog, 1ste Deel, Pag. 12. For mig synes Natten at være et rørende skjønt Symbol paa Alnaturen, der, vedligeholdt af det almægtige Forsyn, svæver i Rummet, og holder, selv i sin egen Slummer, sine Børn i Søvnen og Dødens Nat, fast indsluttede i sin moderlige Favn.

3. Fregatten som henter Thorvaldsens Konstværker til Kjøbenhavn. Rota (Latin) et Hjul; og i den nordiske Mythologie een af Valkyrierne.

4. Phidias, Skopas og Praxiteles, det gamle Grækenlands berømteste Billedhuggere, bidroge meget til den store Rolle, som Athenen har spillet paa Verdens Skueplads.

5. Næste Aar bliver det 50 Aar siden han førstegang vandt Konstacademiets Medaille.

6. See Thiele om Thorvaldsen, 1ste Deel, Pag. 16.

7. Et Ideal, hvis Skjønheds Typus er forskjellig fra den smilende Aphrodites ved Blufærdighed og Begeistring. Hertil regnes den mediceiske Venus.

8. Caritas. See Th. 1ste D. Pag. 98.

9. See Ditto Pag. 85. En Frugtblomst er et skjønnere Attribut for Haabets qvindelige Symbol, end et Anker, der desuden kuns betegner Haab i Nøden.

Kjøbenhavn, d. 30te Juli 1838.

A. Martini.

☞ Af dette Blad udgaaer ugentlig et Nr., afvexlende med et kobberstukken Portrait eller Prospect, og tilbringes Subscribenterne for 52 ß Qvartalet, som enten betales forud eller ved hvert Numers Modtagelse med 4 ß. Subscription modtages hos Forlæggeren, Gammelmont, Nr. 159, anden Sal.

Trykt i det Berlingske Bogtrykkeri.

Thorvaldsens Museums
Smaatryk-Samling 1838